

TIKSLINGUMAS IR GALIMYBĖS ORGANIZUOTI TIKSLINĮ LĖŠŲ KAUPIMĄ NUSIKALTIMŲ PREVENCIJAI LIETUVOJE VYKDYTI (2005)

Pagrindas: Nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos 2005-2006 metų įgyvendinimo priemonių plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. sausio 12 d. nutarimu Nr. 12 (Žin., 2005, Nr. 6-158), 1 priemonė

Tyrėjų grupė: I. Mačernytė-Panomariovienė, S. Mališauskaitė-Simanaitienė, S. Gečėnienė, R. Paužaitė, R. Jurka, J. Malinauskaitė

Šio tyrimo idėja kilo rengiant Nacionalinės nusikalstamumo prevencijos ir kontrolės programos 2004-2006 metų įgyvendinimo priemonių planą. 2004 m. buvo parengta anketa, po to pagal vieningą klausimyną išanalizuotos įvairiose nuo 1993 m. Seimo ir Vyriausybės patvirtintose nusikalstamumo prevencijos programose numatytos atitinkamos priemonės ir veiklos; jų finansavimas, atliekančių institucijų funkcijos; pagal atskirus kriterijus įvertinta, kaip kontroliuojamos veiklos, jų finansavimas ir atsiskaitymas už jų panaudotų lėšų įgyvendinimą.

Po to buvo pradėtas pirminės situacijos (įžvalgos) tyrimas, kuriame Fondo tikslingumas buvo nagrinėtas šiais aspektais: 1) fondas - galimybė pritraukti privačias lėšas, kurios bus naudojamos bendram labui - saugumo nuo nusikalstamos aplinkos užtikrinimui (pažaboto nusikalstamumo slopinimui); 2) fondas - galimybė centralizuotai tvarkyti lėšas, užtikrinant greitesnę ir efektyvesnę nusikalstamumo prevencijai skirtų programų atskaitomybę ir savikontrolę bei auditą; 3) fondas - galimybė veiksmingai skirstant lėšas efektyviau ir veiksmingiau įgyvendinti priemones ir veiklas, numatytas pagal nusikalstamumo programas bei realiai patikrinti jų efektyvumą ir kokybę.

Baigiamosiose tyrimo išvadose formuluojamas poreikis tęsti šį tyrimą apimant siauresnes sritis, išanalizuoti užsienio šalių patirtį. Todėl, patvirtinus Nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos 2005-2006 metų įgyvendinimo priemonių planą, šis tyrimas buvo tęsiamas formuluojant kiek kitokį tikslą - išanalizuoti nusikalstamumo prevencijos programų finansavimo tikslingumą ir pateikti siūlymus dėl Nusikalstamumo prevencijos fondo Lietuvoje įsteigimo. Buvo išskelti šie uždaviniai: 1) išanalizuoti dabartinę nusikalstamumo prevencijos programų koordinavimo, jų finansavimo, atskaitomybės ir lėšų panaudojimo tikslingumo kontrolės situaciją Lietuvoje; 2) išanalizuoti užsienio šalių praktiką dėl nusikalstamumo prevencijos fondo tikslingumo ir galimybių; 3) pagrįsti nusikalstamumo prevencijos fondo steigimo tikslingumą Lietuvoje, 4) pateikti siūlymus dėl nusikalstamumo prevencijos fondo įsteigimo galimybių Lietuvoje.

Siekiant išsiaiškinti ar tikslingai ir efektyviai valdomos ir naudojamos lėšos, skirtos nusikalstamumo prevencijai, darbo grupė iškėlė hipotezę - nusikalstamumo prevencijos fondo įsteigimas yra tikslingas siekiant užtikrinti efektyvų lėšų surinkimą ir jų paskirstymą su tikslu gauti efektyvius ir naudingus prevencijai užtikrinti rezultatus.

Pirminis tyrimo variantas buvo išsiųstas 2005 metų gegužės mėn. Teisingumo ministerijai, Vidaus reikalų ministerijai, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, Švietimo ir mokslo ministerijai, Finansų ministerijai ir Sveikatos apsaugos ministerijai, taip pat Mykolo Romerio universitetui, Vilniaus universitetui ir Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centrui. Atitinkamai atsižvelgiant į institucijų pateiktas pastabas ir pasiūlymus bei išanalizuotą užsienio patirtį Tyrimas buvo papildytas, tyrimo pagrindu suformuluoti pasiūlymai dėl iškeltų problemų sprendimo buvo pakoreguoti. Tyrimo metu buvo nagrinėjama ne tik Lietuvos ir užsienio šalių situacija bet ir lėšų valdymo būdai bei pateiktas įvertinimas ir galimybės dėl tikslingo Fondo įsteigimo.

Tyrimo metu pastebėta, kad dažniausiai institucijai planuotos ir gautos iš biudžeto lėšos gerokai skiriasi. Dažniausiai jų trūksta, trūksta skaidrumo skirstant lėšas ir jas naudojant nusikalstamumo prevencijai. Pastebėta, kad nėra tiksliai žinoma, ar tinkamai buvo panaudotos lėšos įgyvendinant vieną ar kitą prevencijos priemonę, ar pati programa su suplanuotomis priemonėmis buvo veiksminga, kokios jos neveiksmingumo priežastys, galų gale nėra visiškai skaidrus ir prevencijos programų veikimo mechanizmas, o tai atsiliepia ir tokių programų finansavimui.

Pateiktos mokslinės išvados ir pasiūlymai Tarpžinybinei komisijai Nacionalinei nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programai įgyvendinti.

© Teisės institutas, 2005